

ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Проблеми фахової підготовки професіоналів у різних сферах психологічної практики набули для вітчизняної педагогічної науки особливої актуальності. Інтерес до проблем психологічної освіти визначається потребами гуманізації всіх сторін суспільного життя, що, у свою чергу, підвищує потребу держави, установ і окремих громадян у відповідних послугах та висуває перед вищими навчальними закладами завдання підвищення якості підготовки майбутніх психологів.

Соціальні та економічні трансформації, що відбуваються останніми роками в українському суспільстві, призводять до виникнення широкого кола особистісних і міжособистісних проблем, вирішення яких потребує кваліфікованої допомоги фахівців. У зв'язку з цим підвищується попит на послуги психологів у різних сферах суспільної діяльності і, відповідно, зростають вимоги до якості фахової підготовки психологічних кадрів у вищих навчальних закладах. Таке підвищення вимог поширюється і на рівень професіоналізму психолога. Особистісно орієнтований підхід та гуманізація вищої освіти детермінують необхідність пошуку шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців, зокрема, засобів формування професіоналізму майбутніх психологів у ВНЗ, на що вказують у своїх працях Д.А. Белухін, О.К. Дмитренко, А.К. Маркова, Н.І. Пов'якель, З.А. Решетова, П.Г. Терлецька, Н.В. Чепелева, Л.І. Уманець, Т.Н. Щербаков та ін.

Мета статті – розглянути особливості застосування метафори для формування когнітивної складової професіоналізму майбутніх психологів.

Особливим інструментом формування професіоналізму майбутніх психологів у ВНЗ є особистість викладача – психолога-практика, який досконало володіє методами та прийомами впливу на індивіда. Одним із таких прийомів є метод використання психологічних метафор, який дає змогу здійснити не тільки діагностичний, а й формувальний вплив. Як метафори можна застосовувати афоризми, крилаті вислови зокрема, з проблеми професіоналізму майбутнього психолога та шляхів його формування. Нами здійснено спробу зібрати та систематизувати матеріал, який можна використовувати як психологічні метафори з метою формування когнітивної складової професіоналізму майбутніх психологів.

Будучи безпосередньо залученим до навчально-виховного процесу фахової підготовки майбутніх психологів в умовах вищої школи, автор має можливість здійснювати заходи з формування професіоналізму студентів. У контексті цієї роботи зупинимося детально на особливостях застосування метафори для формування когнітивної складової професіоналізму майбутніх психологів. Означена складова являє собою набір знань майбутніх психологів про специфіку професійної діяльності психолога, особливості й умови його праці тощо, а також знання про власні можливості як психолога. До використання метафор треба підходити обережно, ретельно підбираючи конкретну метафору та засіб її впровадження: лекція, дискусія, тренінг, колоквиум та ін.

Отже, наведемо деякі значущі, на наш погляд, метафори для формування професіоналізму майбутніх психологів у ВНЗ:

Згідно зі статистикою, вища освіта збільшує мій багаторічний дохід на круглу суму, яку я витрачаю на те, щоб дати своєму синові вищу освіту (Б. Геть).

*Якщо, по-вашому, освіта коштує дуже дорого, відчуйте нецтво (Д. Бок).
Ми відсилаємо своїх дітей у коледж тому, що самі вчилися в коледжі, або ж тому, що самі там ніколи не вчилися (Л. Хендрен).*

Віддати сина в коледж – все одно що здати білизну в пральню. Ви отримуєте те, що віддали, але часто в абсолютно невпізнанному вигляді. Люди з вищою освітою, але без середньої (В. Ардов).

Університет – місце, куди багаті відсилають своїх синів, які не виявили здібностей до бізнесу (Ф. Хаббард).

Абсолютно неосвічена людина може хіба що “обчистити” товарний вагон, а випускник університету може вкрати цілу залізницю (Т. Рузвельт).

Університет розвиває всі здібності, у тому числі – глупоту (А. Чехов).

Щоб нічого не робити, треба дуже багато вчитися (О. Коротко).

Стипендія необхідна, але недостатня (С. Скотников).

Не вірив ні в заочне навчання, ні в заможне життя (Е. Покірливий).

Не можна не дивуватися з країни, де бомби розумніші, ніж випускники вищої школи. Бомби хоча б можуть знайти на карті Ірак (У. Браун).

Культура є знаряддя університетських професорів для виробництва професорів, які теж будуть “виробляти” професорів (С. Вейль).

Чим менш конкретно є назва навчального курсу, тим менше ти на цьому курсі дізнаєшся. Чим конкретніше назва навчального курсу, тим менше він тобі стане в нагоді пізніше (“Вказівка Ромінгера”).

Навіть якщо знання відпускаються безкоштовно, приходити треба зі своєю тарою. Диплом навчального закладу – документ, який засвідчує, що в тебе був шанс чому-небудь навчитися (Я. Іпхорська).

Диплом дає змогу помилятися значно впевненіше (А. Лігов).

Освіта – це те, що залишається, коли ми вже забули все, чому нас учили (Дж. Галіфакс (XVIII ст.)).

Освіта – це знання, які ми отримуємо з книг і про які вже ніхто не дізнається, окрім нашого вчителя (В. Хадсон).

Джерело нашої мудрості – наш досвід. Джерело нашого досвіду – наша дурість (С. Гупрі).

Досвід є сукупність наших розчарувань (П. Оже).

Досвід – це втрачені ілюзії, а не знайдена мудрість (Ж. Ру).

Навчання – це вивчення правил; досвід – вивчення винятків. Досвід зовсім не заважає нам повторити колишню дурість, але заважає отримати від неї колишнє задоволення (Т. Бернар).

Досвід навчив мене не довіряти навіть досвіду (“Пшекруй”).

Досвід – лотерейний квиток, куплений після розіграшу (М. Верлен).

Досвід – це школа, у якій людина дізнається, яким дурнем вона була раніше (Г. Шоу).

Досвід – гарний вчитель, але він подає до сплати дуже великі рахунки (М. Антрім).

Досвід – найгірший вчитель; він пропонує контрольну раніше уроку (В. Лоу).

Досвід учить нас, що вмирають завжди інші (С. Слонимський).

Відсутність досвіду дає змогу молодості здійснювати те, що старість вважає за неможливе (Ж. Дюш).

Помилки молодих – невичерпне джерело досвіду для тих, хто старший (В. Брудзінський). Якби досвід можна було продати за собівартістю, ми б стали мільйонерами (Е. Берен).

Досвід дає нам змогу помилятися набагато впевненіше (Д. Пінчер).

Кішка, що одного дня сіла на гарячу піч, вже ніколи не сяде на гарячу піч – і добре зробить, та вже ніколи не сяде і на холодну (М. Твен).

Що може бути болісніше, ніж вчитися на власному досвіді? Тільки одне: не вчитися на власному досвіді (Л. Пітер).

Якщо не рахувати досвіду з обміну досвідом, то іншого досвіду у нього не було (Ц. Меламед).

Фраза “У мене 25-річний досвід” означає: “У мене річний досвід, якому тепер уже 24 роки” (К. Моллер) [3; 4; 5].

Наступний блок метафор, спрямований на формування ціннісного ставлення студентів до власної професійної компетентності:

Людина компетентна – це та, хто помиляється за всіма правилами (П. Валері).

Закон Гарднера: 85 відсотків людей будь-якої професії некомпетентні (Дж. Гарднер).

Компетентність є здатність виявити і задовольнити особисті смаки начальства (Л. Пітер).

Кваліфікація – це те, що потрібне від нижчих службовців. Від вищих службовців потрібна відсутність кваліфікації (К. Бартошевіч).

Кожен службовець прагне досягти свого рівня некомпетентності, а всю корисну роботу роблять ті, хто ще не досяг цього рівня (Л. Пітер).

Рівні можливості означають, що кожному однаковою мірою надається шанс стати некомпетентним (Л. Пітер).

Той, хто не знається ні на чому, може взятися за що завгодно (С.Є. Лець).

У більшості ієрархій надкомпетентність вважається за більше зло, ніж некомпетентність (Л. Пітер).

Компетентні працівники, які самі подають у відставку, зустрічаються частіше, ніж некомпетентні, яких звільняють (Л. Пітер) [5].

Тематика “Експерти, консультанти” теж може бути використана при формуванні компонентів професіоналізму майбутніх психологів:

Експерт – будь-яка людина не з нашого міста (Правило Марса”).

Експерт – це людина, яка більше вже не думає; вона знає (Ф. Хаббард).

Експерт викладає об’єктивну точку зору. А саме свою власну (М. Десаї).

Експерт – це людина, яка зробила всі можливі помилки в дуже вузькій спеціальності (Н. Бор).

Завдання експерта не в тому, аби бути розумнішим за простих смертних, а в тому, щоб помилятися з витончених причин (Д. Батлер).

Експерт дасть всі потрібні вам відповіді, якщо отримає потрібні йому запитання. Експерт не знає відповідей на всі запитання, але впевнений, що зможе знайти їх, якщо дати йому достатньо грошей. Консультант з менеджменту – це людина, яка бере у вас годинник, щоб повідомити вам точний час, і з цим годинником йде (Р. Таунсенд).

Арбітр – це стороння особа, яку запрошують, щоб визнати нашу правоту. Зробіть три правильних здогади підряд – і репутація експерта вам забезпечена (Л. Пітер).

Якщо потрібно вибрати серед експертів одного справжнього, вибирай того, хто обіцяє найбільший термін завершення проекту і його найбільшу вартість (“Принцип Уоррена”).

Якщо не знаєш, що говорити, говори, що існуюча тенденція збережеться (“Максима Меркіна”).

Якщо консультуватися з досить великою кількістю експертів, можна підтвердити будь-яку теорію [1; 2; 5].

Тема “Професіонали” чітко ілюструє різні підходи до концептуалізації цього феномену та розкриває можливості для обговорення зі студентами сутності професіоналізму психолога:

Аматор живе надіями; професіонал працює (Г. Кейнін).

Професіонал – людина, яка може виконувати свою роботу, коли вона йому не до душі. Любитель – людина, яка не може робити свою роботу, коли вона йому до душі (Дж. Егейт).

Професіонали будують “Титанік”, любителі – Ноев ковчег. Завжди знайдуться любителі посміятися над професіоналами (С. Критий).

Дилетант не вміє говорити: “Я не вмію”, а все інше він уміє (А. Йончик).

Любитель – людина, яка завжди готова поділитися своєю недосвідченістю (Л. Льовінсон).

Неуцтво зближує людей. Професіоналізм їх розділяє (Б. Пашковський).

Фахівець – людина, яка знає все про небагато і нічого про все останнє (А. Бірс).

Фахівець знає все більше й більше про все менше й менше (Н. Батлер).

Не люблю розмов фахівців. Але ще більше – розмов неспеціалістів (С. Лець).

Я спеціалізуюся на Всесвіті і на всьому тому, що його оточує (П. Кук).

Ми живемо в епоху фахівців, які не цікавляться своєю спеціальністю (П. Біхсель).

Молоді фахівці не вміють працювати, а досвідчені фахівці уміють не працювати (О. Голов).

Є декілька способів розбивати сади: кращий з них – доручити цю справу садівникові (К. Чапек).

Професіонал пов’язаний професійними інтересами, тому істини, що валяються під ногами, підбирають розкріпачені дилетанти (Є. Єрмолова).

Професіонал – це людина, досвід якої складається зі спогадів і правильно зроблених висновків, після отриманих “синців” і “гуль” (В. Борисов).

Професіонал – це не той, хто збирає повний коршик грибів, а потім викидає половину; професіонал – це той, хто збирає півкоршика і не викидає жодного гриба (В. Плетінський).

Професіоналізм – уміння оцінити міру своєї некомпетентності (А. Міхєєв) [4].

Тематика метафор “Професія” акумулює в собі стимул до вивчення студентами специфіки майбутньої професії психолога:

Всі професії – це змова фахівців проти профанів (Д.Б. Шоу).

Доказ істинності будь якого покликання – любов до важкої роботи, якої воно вимагає (Л. Сміт).

Немає професій з великим майбутнім, але є професіонал з великим майбутнім. Ймовірно, лише одна людина з тисячі пристрасно поглинута своєю роботою як такою. Різниця тільки в тому, що про чоловіка скажуть: “Він захоплений своєю справою”, а про жінку: “Вона якась дивна” (Д. Сейерз).

Гарна людина – не професія (Перефразовані І. Ільф і Є. Петров).

Не вибирай професію заради грошей. Професію треба вибирати, як дружину, з кохання та через гроші (Дж. Х’юстон).

Немає поганих професій, але є такі, якими ми поступаємося іншим (М. Замакоїс). Якщо що-небудь варто робити, це варто робити за гроші (Дж. Доноху).

Ми завжди починаємо більше поважати людей після того, як спробуємо виконувати їх роботу (У. Федер).

Ось краща порада, яку можна дати юнацтву: “Знайди що-небудь, що тобі подобається робити, а потім знайди кого-небудь, хто буде тобі за це платити” (К. Уайтхорн) [5].

Тематика “Психічні розлади”, “Психіатр” ілюструє специфіку роботи психолога порівняно з професійною діяльністю психіатра:

Світ повний божевільних; якщо не хочеш на них дивитись, закрійся у себе вдома і розбий дзеркало (Французький вислів).

Якщо тобі здається, що всі з'їхали з глузду, йди до психіатра (“Пшекруй”).

Нормальні лише ті люди, яких ми не дуже добре знаємо (Дж. Ансис).

У кожного є свої заскоки, якщо не рахувати мене і тебе, Читачу. Хоча щодо тебе я вже не так упевнений (Т. Фуллер).

Для сім'ї психічно хворого, а також для суспільства його хвороба – проблема; для самого хворого – рішення (Т. Сас).

Якщо тебе виписали з божевільні, це ще не означає, що тебе вилікували. Просто ти став, як усі (Я. Інохорська).

З будинку божевільних вилікуваними можуть вийти тільки пацієнти, але не лікарі (С. Лець).

Психолог – це людина, яка дорого ставить вам купу запитань, які абсолютно безкоштовно ставить вам дружина (С. Барделл).

Психологія – це коли платиш 35 доларів на годину, щоб скаржитися на себе (Р. Орбен).

Психотерапія: наука, яка свідчить, що пацієнт, найімовірніше, видуржає, але назавжди залишиться круглим ідіотом (Г. Луїс Менкен).

Різниця між психоневрозом і звичайною нервозністю становить приблизно 700 доларів. Психіатр вітає психіатра: “Ви у повному порядку; а я?” (З книги “Азімов продовжує жартувати”).

Психотик стверджує, що два по два – п'ять, а невротик знає, що два по два – чотири, і це його лякає (Г. Гаммак).

Невротик будує повітряні замки, психопат у них живе, а психіатр отримує ренту (Р. Уебб-Джонстоун).

Психіатри називають невротиком людину, яка страждає від своїх життєвих негараздів, і психотиком – людину, яка примушує страждати інших (Т. Сас).

Невротик має сумніви і боїться людей і речей; психотик упевнений у своїх переконаннях і прямо заявляє про них. Коротше кажучи, у невротика є проблеми, у психотика – рішення (Т. Сас).

Навіть у параноїка є вороги (Г. Киссінджер).

Невроз – це засіб уникнути неіснування, уникаючи існування (П. Тіліх).

Тільки хороші дівчата страждають неврозами (А. Брілл, психоаналітик).

Істеричка мріє про пана і повелителя, яким вона могла б повелівати (Ж. Лакан).

Істерія – це мавпа всіх хвороб (Ж. Шарко).

Мазохізм – збочення, яке полягає в завданні страждань собі, хоча для цього набагато краще підходять інші (Ж. Массон).

Садизм нерідко виявляється у відсутності будь-яких відчуттів (С. Лець).
Садисти принаймні не байдужі до страждань своїх жертв (Н. Кліффорд Барні).

Розкажи мені про свої фобії, і я скажу тобі, чого ти боїшся (Р. Бенчлі).
Божевільний у всьому вбачає причину (Г. Честертон).

Немає небезпечнішої манії, ніж манія переслідування інших (Ю. Кусьмерек).
Чи може абсолютно здорова людина жити на цьому світі і не з'їхати з глузду? (У. Ле Гуїн) [5].

Метафори, об'єднані темою "Психоаналіз", дають змогу розкрити сутність професійної діяльності психолога та психоаналітика:

Психоаналіз – це сповідь без відпущення гріхів (Г. Честертон).

Психоаналітик – це сповідальник, здатний простити навіть гріхи батьків (К. Краус).

Психоаналіз дає нам змогу виправляти наші помилки, сповідаючись у провіні наших батьків (Л. Пітер).

Психоаналіз – великий винахід. Він дає змогу будь-якій колоді відчувати себе неабиякою натурою (С. Берман).

Психоаналіз – хвороба емансипованих євреїв; релігійні євреї задовольняються діабетом (К. Краус).

Психоаналіз – це коли платиш 35 доларів на годину, щоб розмовляти із стелею (Р. Орбен).

Психоаналітики нишпорять у наших сновидіннях, немов у наших кишенях (К. Краус).

Психоаналіз і є та сама хвороба, від якої він береться нас вилікувати (К. Краус).

Психоаналіз є психологія без душі (М. Бердяєв).

У психоаналізі немає нічого достеменного, окрім перебільшення (Т. Адорно) [5].

Психологія – це висловлювання словами того, чого не можна ними виразити (Дж. Голсуорсі).

У психології довге минуле, але коротка історія (Г. Еббінгхаус).

Хороший психолог легко введе тебе в свій стан (К. Краус).

Про мотиви нашої поведінки нам нічого не відомо. Все, що ми можемо, – писати книги на цю тему (Дж. Таррант).

Мотиви наших вчинків діляться на дві категорії: 1) дуже гарні; 2) істинні. Наші вчинки подібні до рядків буріме: кожен пов'язує їх, з чим йому заманеться (Ф. Ларошфуко).

Інтроверт – людина, яка лізе тільки у свої справи. Свідомість боїться порожнечі (П. Валері).

Центр нашої свідомості несвідомий, так само, як ядро сонця темне (А. Амьель).

Важко ставити умови умовним рефлексам (Л. Кумор).

Усе психологізувати – означає все пробачити [5].

На окрему увагу заслуговують афоризми та вислови про професіоналізм психолога:

Особистість характеризується не лише тим, що вона робить, але й тим, як вона це робить. Підпорядковує невротик себе іншому світу або долі чи ні, однак те страждання, якому він дозволяє охопити себе, незалежно від цього задоволен-

ня, якого він шукає, полягає, мабуть, у послабленні або стиранні власного індивідуального “Я”. Тоді він припиняє бути активною дієвою особою і перетворюється на об’єкт, позбавлений власної волі (К. Хорні).

Народи, раби і переможці завжди визнавали, що вище благо людини – її особистість. Своєю справою людина має займатися так, немов допомоги йому шукати ніде (Голіфакс).

Думаючи про смерть, ми стаємо вдячними, здатними цінувати незліченні даності свого існування (І. Ялом).

Дитя не знає ніякого іншого стану існування, окрім ставлення. Психотерапія – це не заміна життя, а його генеральна репетиція.

Високий професіоналізм – обернена в професію творчість (Рінзбург).

Трудоголіки з часом поводяться точно так само, наче на них насувається неминуча смерть і вони прагнуть встигнути зробити якомога більше.

Головне життєве завдання людини – дати життя самому собі, стати тим, чим вона є потенційно (Е. Фромм).

Наукова психологія повинна пригадати про ту умову, з якої почалася, умови без яких вона, як і всі наші знання, не має кінцевого сенсу, а саме – умови існування вищих проявів душі, її божественного походження і безсмертя (М. Братусь).

Допомога тим більше, повноцінніша, істинніша, чим менше в ній зможе зарахувати до своїх заслуг терапевт (С. Білорусів).

На початку моєї професійної діяльності я ставив собі запитання: “Як я зможу вилікувати або змінити людину?” Тепер я б перифразував це запитання так: “Як створити стосунки, які ця людина зможе використовувати для свого особистого розвитку?” (К. Роджерс).

“Лікар – філософ; адже немає великої різниці між мудрістю і медициною (Гіппократ).

На кожному сеансі, з кожним клієнтом, ми відправляємося в нові мандри. Терапевт присиджується до клієнта (Д. Бюдженталь). Нове життя психології дарували психи (Л.С. Сухорунов).

У зв’язку зі зростанням бездуховності у світі падає попит на інженерів людських душ (В. Доміль).

Усе психологізувати – означає все пробачати. Жінка-психолог – не психолог, чоловік-психолог – не чоловік. Клінічний психолог – це не про предмет, це про долю. Нездужання – це стан, коли тебе ніхто не домагається.

Психолог – це не професія, це діагноз. Психологія і медицина безсилі проти індивідуальності (А. Куліков).

Так важко психологію зрозуміти – неначе наступаєш на мозолі (Г. Александров).

Найважче вибратися з пасток, які розставляє власна психіка. Важко ставити умови умовним рефлексам (Л. Кумор).

Психологія у власному розумінні цього слова ще більше, ніж історія, пов’язана з релігійними системами. Всі релігійні системи не лише виникли з потреб душі людської, але й були, у свою чергу, своєрідними кураторами психології (К. Ушинський).

Психологія через відсутність інтересу й обмеженості методик загалом знає невдач у розкритті або дослідженні тієї цілісності і послідовності характеристик, які насправді існують. Найбільший недолік психолога на сьогодні – це нездатність довести істинність того, що він знає (Р. Олфорд).

Сьогодні ми усвідомлюємо необхідність нової психології, у якій відбувалася б інтеграція експериментальних, поведінкових і соціальних аспектів особової реальності, що вивчаються приватними психологіями, але з пріоритетом сприйняття людини як відповідальної і вільної істоти (Абріан ван Каам).

Визнання проблеми – половина успіху її рішення (З. Фрейд).

Істинно людська психологія повинна проголошувати унікальність людства (Д. Броджентан).

На цьому світі кожен шукає щастя, і існує тільки один спосіб, один правильних спосіб, щоб знайти його. Це контроль над своїми думками. Лестити – означає говорити людині саме те, що вона про себе думає. Тільки собака живе, не даючи нічого, окрім любові. Якщо ми хочемо завести друзів, давайте робитимемо для цього що-небудь, що вимагає від нас нашого часу, енергії, безкорисливих відчуттів і уважності до інших. Потрібно дати людині зберегти свою особистість. Якщо Ви хочете знайти своє щастя, перестаньте думати про подяку і невдячність й вдавайтесь до внутрішньої радості, яку дає самовіддача. Замість того, щоб засуджувати людей, постарайтеся зрозуміти їх.

Якщо Ви прагнете стати гарним співрозмовником, станьте, перш за все, гарним слухачем. Давайте людям відчуття їх значущість і робіть це щиро. Щоб зрозуміти і вибачити необхідно, оволодіти характером і виробити самоконтроль. У діловому житті і спеціальних контактах здатність пригадати потрібне ім'я майже так само важлива, як і в політиці. Пам'ятаєте, що щастя не залежить від того, хто Ви і що Ви маєте; воно залежить виключно від того, що Ви думаєте. Ви не відчуваєте бажання посміхатися? Що ж у такому разі можна Вам запропонувати? Дві речі. По-перше, змусьте себе посміхатися. Якщо Ви наодинці, насвистуйте або муркочіть яку-небудь мелодію або пісню. Вчиняйте так, ніби Ви вже щасливі, і це приведе Вас до щастя. Щастя не залежить від зовнішніх умов, воно залежить від умов внутрішніх. Пересічна людина, яка щаслива в шлюбі, набагато щасливіша за генія, що живе наодинці. Вираз обличчя жінки набагато важливіший за її одяг. Ви набудете більше друзів за два місяці, цікавлячись іншими людьми, ніж набули б їх за два роки, прагнучи зацікавити інших людей собою. Єдиний спосіб перемогти в спорі – не вплутуватися в нього. Критика подібна до поштового голуба – вона завжди повертається назад. Всім людям властиво пізнавати самих себе і мислити (Геракліт).

Той, хто пізнає, не любить занурюватися у воду, достеменно не тоді, коли вона брудна, але коли вона дрібна (Ф. Ніцше).

Де брешуть і собі й один одному, пам'ять не служить розуму, історія ходить по колу, з крові і гязі – у тьму (І. Губерман).

Принципів немає, а є події; законів немає, є обставини (О. де Бальзак).

Майже завжди за творчими здібностями людини вже зрозуміло, що призведе до падіння її тіло і душу (Ф. Ларошфуко).

Відмітна властивість людини – бажати неодмінно все починати спочатку (І. Гете).

Пізнавши себе, ніхто вже не залишиться тим, хто є (Т. Манн).

Ті, хто бачать відмінності між душею і тілом, не мають ні душі, ні тіла (О. Уайльд). Основний об'єкт пізнання людини є сама людина (Ф. Кафка).

Хода – це фізіономія нашого тіла (О. Бальзак).

Спробуй виконати свій обов'язок і ти дізнаєшся, що в тобі є (І. Гете). Не сміятися, не плакати, а розуміти (Б. Спіноза).

Спілкування з людьми підштовхує до самоспостереження (Ф. Кафка).

Найбільша у світі розкіш – це розкіш спілкування з людьми (А. Екзюпері).

Наші бажання – це передчуття прихованих в нас здібностей, передвісники того, що ми в змозі будемо зробити (І. Гете). Душу від тіла відокремити не можна (Аристотель).

Відчуття і є зовнішнім проявом подібно до цвітіння, вони занурені в самі глибини індивідуума; їх коріння йде в потреби й інстинкти, іншими словами, у рух. Кожне відчуття, що має відповідний жест, чітко показує графічно запис фізичного стану тієї людини, яка зафіксувала цей рух (Т. Рібо).

У психології довге минуле та коротка історія (Р. Еббінгхаус).

Справжній професіонал навіть думає в рукавичках (В. Коняхін).

Письменність – критичний мінімум професіоналізму (А. Круглов).

З бесіди професіоналів: “У будь-якому випадку мені подобається висота Вашого польоту і розмах крил” (Н. Ваккерхофф) [5].

Свідомість боїться порожнечі (П. Валері).

Що може ранили гостріше за тупу байдужість (С. Балакін).

Як легко розпоряджатися чужим життям і як важко знатися на своєму власному (К. Роджерс).

Бути абсолютно чесним з самим собою – хороша справа (З. Фрейд).

Історія наших відчуттів формує наш характер і визначає нашу долю (Ш. Роут).

Психотерапія кидає виклик долі, примушуючи жити на самому вістрі емоційних переживань (Ш. Роут).

Людську особистість не можна зрозуміти, якщо ми не розглядаємо людину у всій цілісності, включаючи потребу знайти відповідь на питання про сенс її існування і відшукати норми, у згоді з якими йому належить жити (Е. Фромм).

Особистість є біль. Героїчна боротьба за реалізацію особистості болісна. Можна уникнути болю, відмовившись від особистості. І людина дуже часто це робить (М. Бердяєв). Величезна кількість психологів як професіонали ніколи насправді не бачили індивідуума. Наука, стверджують вони, має справу тільки із загальними законами. Індивідуальність – це перешкода (М. Ліндквіст).

Предметом психології є те, як дійсність суб'єкта стає переживанням і як це переживання стає дійсним (О. Леонт'єв).

Психологічна робота не усуває причину важкого дискомфорту, вона тільки його підсилює, привчаючи пацієнта бути дорослим і вперше в житті посправжньому звернутися до відчуття самоти з його болем і відкиданням навколишнього світу (А. Каротенуто).

Із суто позитивістського погляду людина – найбільш таємничий об'єкт науки, що збиває з пантелику дослідників. Незначний морфологічний стрибок і разом з тим неймовірне потрясіння сфер життя – у цьому весь парадокс людини (П. Шарден).

Найбільша складність – це коли виявляється, що психологія займається не душею, як передбачає велика частка тих, хто приходить вступати на факультет психології, а досить конкретними речами – психічними процесами. Це дуже часто викликає серйозне розчарування (А. Венгер).

Мета психотерапії – зцілення душі, мета ж релігії – порятунок душі (В. Франкл).

Я вважаю, що робота психотерапевта має полягати в тому, щоб допомогти людям знайти свободу для усвідомлення і здійснення своїх можливостей (Р. Мей).

Особистість – це не те, що людина знаходить, це те, що людина створює (Т. Заз).

Кожен вбачає в іншому те, що міститься в ньому самому, бо він може осягнути його і розуміти його в міру свого власного інтелекту (А. Шопенгауер).

Дії людей – кращі перекладачі їх думок (Д. Локк). Самовдосконалення є ключовим моментом у Вашому успіху. Постійне самовдосконалення приводить до того, що не існує межі Вашим досягненням (Б. Трейсі).

Людина може змінити своє життя, просто змінивши своє ставлення до нього (У. Джеймс).

Для окремої особистості не має первинного значення рівень її інтелектуального розвитку: сила волі і рішучість – ось найважливіші якості, які від неї потрібні (У. Черчіль).

Щодня радійте, що Ви живете. Робіть те, що дійсно хочете. Не чекайте, поки Вас зіб'є машина або Ви серйозно захворієте, щоб нарешті усвідомити необхідність жити повним життям (М. Гелб).

Любов і робота – ось наріжні камені нашої людяності (З. Фрейд).

Стосунки психоаналітика й аналізованого засновані на любові до істини, тобто на визнанні реальності (З. Фрейд).

Психоаналітичний шлях розкриття істини – це шлях “вільного асоціювання”, на який погоджується клієнт. Це примушує клієнта, з одного боку, визнати неприємні істини, але, з іншого боку, забезпечує свободу слова і вираження відчуттів, яка навряд чи є в житті (Ш. Ференці).

Під час психоаналізу дорослий пацієнт має право поводитися як “погане дитя”, але якщо він випадає з ролі і намагається видати інфантильну реальність за дії дорослого, то необхідно обмежити його дії (Ш. Ференці).

Клієнт має ніби забути, що саме ми скерували його на правильний слід, і знайти істину сам (Ш. Ференці).

Психотерапія – це коли дві людини разом грають (Д. Віннікотт).

Деякі люди приходять до психотерапевта з надією отримати те, чого в них немає. За іронією долі психотерапевт може дати тільки те, що пацієнт вже має (Ш. Роут).

Відповідальність означає авторство. Усвідомлювати відповідальність – означає усвідомлювати творіння самим собою свого Я, своєї долі, своїх життєвих неприємностей, своїх відчуттів, а також своїх страждань, якщо вони наявні (І. Ялом).

Ми повністю відповідальні за своє життя, не лише за свої дії, але і за свою нездатність діяти (І. Ялом).

Людина не може обернути свою волю назад. Людина може спокутувати минуле, тільки змінюючи майбутнє (І. Ялом).

Всі ми однакові кораблі в темному морі. Ми бачимо вогні кораблів – нам до них не добратися, але їх присутність і схоже з нашим положення дають нам втіху (І. Ялом).

Саме зустріч із самотою зрештою робить можливою для людини глибоку й осмислену включеність в іншого (І. Ялом).

Щоб бути по справжньому близьким з іншим, ми повинні по справжньому слухати іншого: відкинути стереотипи і очікування, пов'язані з іншим і дозволити сформуванню себе відповідно до іншого (І. Ялом).

Наше існування починається з самотнього крику в тривожному очікуванні відповіді (І. Ялом).

Минула любов – джерело сили, нинішня любов – результат сили (І. Ялом).

Стосунки бувають невдалими, коли людина частково – з одним, а частково – ще з кимось вигаданим (І. Ялом).

Дуже часто психолог є єдиним свідком великих драм і героїчних подвигів (І. Ялом).

Страдіварі психотерапевтичної практики – внутрішнє Я психотерапевта (І. Ялом).

Психотерапію слід будувати не на теорії, а на стосунках (І. Ялом).

Психотерапія – це не заміна життя, а її генеральна репетиція (І. Ялом).

Пацієнт надягає на психолога, який служить манекеном, відчуття, зняті з інших. Стосунки з психотерапевтом – гра тіней, що відображає мінливості давньої драми (І. Ялом).

Можливість розповісти іншому всі свої найтемніші таємниці, всі свої заборонені думки, повідати про свою пихатість, свій жаль, свої пристрасті та все ж бути цим іншим повністю прийнятим – надає неймовірну самостверджувальну дію (І. Ялом).

Тривога – це частка існування; поки ми продовжуємо рости і творити, ми не можемо бути вільними від неї.

Що стосується особистості, то в Декларацію прав людини слід було б записати пункт про свободу особи від вторгнення в її світ педагогів і психологів (В. Зінченко).

Герой – це найкоротша професія на світі (К. Роджерс).

Двох речей дуже важко уникнути: тупоумства – якщо замкнутися на своїй спеціальності, і безпідставності – якщо вийти з неї (І. Гете).

Психолог – людина, яка дивиться на всіх останніх, коли гарна дівчина заходить у кімнату [5].

Висновки. Отже, тема використання метафор для формування когнітивної складової професіоналізму майбутніх психологів у ВНЗ є відкритою для подальших наукових досліджень і становить великий науковий та практичний інтерес.

Література

1. Абрамова Г.С. Практическая психология : учебник для студентов вузов / Г.С. Абрамова. – изд. 8-е, перераб. и доп. – М. : Академический проект, 2003. – 496 с.
2. Абульханова-Славская К.А. Жизненные перспективы личности / К.А. Абульханова-Славская; Е.В. Шороховой. – М., 1987. – С. 137–145.
3. Адлер А. Понять природу человека / А. Адлер. – СПб. : Академический проект, 1997. – 256 с.
4. Акопов В.Г. Профессиональное сознание – ключевое понятие теоретической и практической подготовки специалистов / В.Г. Акопов // Психологические аспекты формирования профессионального сознания в процессе подготовки специалистов в вузе. – Куйбышев, 1989. – С. 164–203.
5. Душенко К.В. Большая книга афоризмов / К.В. Душенко. – М. : ЭКСМО, 2001. – 1056 с.